

Nro 9.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Szent-György Havának 16-dik napján
1793. esztendőben.*

Német Birodalom.

Német Ország (Germania, Alemannia) leg nagyobb Birodalom Európában, mellynek hossza 200; szélessége 139 mélföldre terjed ki. Napnyugotra Frantzia Országgal és Belgyiommal; délre Olasz országgal és Helvetziával; napkeletre Magyar és Lengyel országokkal; északra a' Balticum és Német tengerekkel határos. Az egész Német Birodalmat 10 kerületekre osztotta fel I. Maximilián Tsálsár, u. m. az *Austriai, Burgundiai, alsó Rhénusi, Baváriai, felső Saxóniai, Fránkóniai, Svéviái, felső Rhénusi, Vestfáliai, és alsó Saxóniai* kerületekre. Idővel fel daraboltatott a'

Burgundiai kerület, mellynek részei a' Belgyiomi 17. tartományok, és Frantzia Országának első része; az úgy neveztetett *Insula Franciae* vóltnak. Eleitől fogva szabad választású ország vólt a' Német Birodalom, mellynek Rendei szokták a' R. Tsáfzárt választani, még pedig egy ollyatén fejedelmet, a' kinek mind tehetsége, mind hadi ereje elegendő vagon annak óltalmazására. Az illyen Tsáfzárságra választatott fejedelem ugyan feje a' Német Birodalomnak; de azért nem mivelhet mindent a' mi néki tettik, a' fundamentomos törvények által szorofsan meg vagon hatalma határozva, és a' Rendeeknek hire nélkül, sem az egyházi, sem a' világi constitutióban nem tehet változást. Mindent a' mit végezni akar, köteles a' Birodalom közönséges Gyülésével közleni, 's annak megégyezését el várni. A' törvényes dolgokban a' Wetzlári törvényes kamara. (Kammergericht) a' fő; a' vallásbeli dolgokban pedig a' Régenspurgi *Corpus Evangelicum*, az az, a' Protestánsok által küldötteknek gyülekezete. Az Országának Rendei három collegiumra avagy gyülekezetre vagnak fel osztatva, u. m. 1. az egyházi és világi választó fejedelmeknek; 2. a' hertzegeknek; 3. a' birodalombéli szabad városoknak gyülekezetére. A' második collegiumhoz tartoznak mind a' régi, mind az új hertzei familiák, a' hertzei és nem hertzei Praelatusok, és a' R. Sz. B. Grófok. A' harmadik collegiumban vagnak azok a' városok, mellyeknek szabad ülések és szavok vagon, és a' mellyek egyenesen a' Tsáfzártól függenek hozzá tartozó környékeikkel égyütt. Mind ölfve 51 illyen szabad városok vagnak a' Német Birodalomban, és valamiképen a' két elsőbb collegiumnak, úgy ezeknek biztosai is szüntelen *Regensburgban*, az Ország közönséges gyülésének helyében lagnak. Két táblára vagnak ezek a' városok fel osztattatva, u. m. a' *Rhénusi*, és *Sveviai* táblákra, melly fel osztás még 1474 esztendőben kezdődött Augspurg városában, holott a' szabad városoknak küldöttjei gyülést tartván az Augspurgi curiában, a' Rhénusi, Alsátziai, Wetterau, Thu-

ringiai és Saxóniai városoknak követtyei egyik afztal mellett, a' Svéviai és Francóniai szabad városoknak követtyei pedig a' másik afztal mellett ültének le, és még akkor abban egygyeztettek meg, hogy jövendőben is, minden rangbeli veszekedésnek el távoztatására akként üllyenek. Mind kettőnek directora avagy igazgatója, a' törvény szerént Regensburg városának biztosa. Hajdan személyesen, az újabb időkben pedig tsak biztosa által jelenik meg a' Tsászfár ezen a' közönséges gyűlésen. Az ilyen tsászfári biztos mindenkor egy N. Birodalombéli hertzeg szokott lenni, a' ki *Principalis Commissariusnak*, ennek segédje pedig *Con-Comissariusnak* neveztetnek. Ezek folytatják a' Tsászfárnak dolgait, ezek adják bé a' gyűlésnek a' Tsászfár propositióit, avagy fel tételeit, ezek sürgetik azoknak bé tellyesítését. Egyik collegiumnak tagjai sem jelennek meg tulajdon személlyeikben, hanem biztosaik által, ki vévén az igen veszedelmes környül állásokat, mellyekben meg kívántatik jelenlételek. A' gyűlésnek örökös Marschallya a' *Pappenhejmi Gróf*, e' szokta a' voksokat ölzve szedni. Mind a' három collegiumban a' voksoknak többsége szerént megyen a' végezés, ki vévén a' vallást illető dolgokat, mellyekben, minthogy a' Birodalomnak Rendei két fő részre szakadnak, u. m. a' Catholikusok, és Protestánsok részére, a' két résznek égyet értése, vagy békelséges meg égygyezése kívántatik. Az ezen birodalombéli közönséges gyűlésben elő forduló dolgok' folytatásának regulái

1. A' Rendeeknek Tsászfárok által ratificált, az az, jóvá hagyatott, és meg erősitetett végezése (Recessus Imperii).
2. *IV. Károly* 1356. esztendőben közönségessé tétetett aranyos diplomája, melly a' réá ütett aranyos petsétre nézve közönségesen *aurea bullának* neveztetik, és a' mellyre minden újonnan választatott tsászfárok kötelesek meg esküdni.
3. A' tsászfári capitulatió (*lex de Imperatoris futuri potestate lata*) mellynek summája ebben áll, hogy az újonnan választatott tsászfár a' Német Birodalomnak régi törvényeit és szokásait

minden ki fogás nélkül meg fogja tartani, a' birodalmat, és a' vallást védelmezni, a' Rendeknek privilegiumait meg nem sérteni s. a. t. 4. Az 1495. esztendőben szerzett közönséges szövetség. 5. Az 1555. eszt. Augspurgban kötött vallásbeli békeiség. 6. A' 30 esztendeig tartótt hadakozást követett 1648. eszt. kötött Vestfáliai békeiség s. a. t. A' két elsőbb collegiumokban tett végezeseket azoknak fő igazgatói közlik egymással, melly dolog *Re-és-Correlationak* nevezetik. Akár egygyezték meg a' két elsőbb collegiom a' fel tett dologban, akár nem, által adattatik a' harmadik collegiomnak, hogyha az is éyenlő értelemmel vagon arról a' két első collegiommal, úgy osztán adja azt az első collegiomnak fő igazgatója, a' Moguntziai választó fejedelemnek vicáriusá, a' tsászári *Principalis Commissariusnak*, mellyet, ő ha tettése szerént vagon, a' Tsászárképében ratificál, meg erősít; ha pedig nintsen kívánsága szerént, azon iparkodik, hogy mind a' három collegium tagjainak értelmét meg egyeztesse, és akkor osztán bé iratik a' Birodalom Protokollumába, 's bé tétetik az archivumba.

Nem elmémnek futtatására botsátottam előre a' Német Birodalom közönséges gyűlésének historiáját, hanem hogy mind a' Mártiusnak 22. napján hozott végezesét, mind az ennekutánna előfordulható hasonló tárgyakat ismeretesekké tégyem E. olvasóim előtt. A' múlt esztendőben a' Frantzia pártos nemzet ellen való hadakozásra akárván II. *Ferentz* Tsászár a' Német országai rendeket serkenteni, három fő pontokat adatott bé múlt Septembernek első napján mostani *Principalis Commissarius* *Thurn* és *Taxis* hertzeg által a' birodalombeli Rendek követtyeinek és biztosainak. u. m.

1. *Ha vallyon a' Frantzia nemzet által ellenségesen el kezdetett háború formalis háború legyen é a' Tsászár és a' Német Birodalom akten?*

2. Köteles legyen é' a' Német Birodalom az 1648. éfst. Frantzia országgal kötött Monasteriumi békeségnek, mellyben neki Alsátzia által engedtetett, meg tartására?
3. Minémü rendelések tétettefsenek a' Fantzia nemzettel való correspondentia és commercium felöl?
4. Leheté a' mostani környül állások között valamelly tagja a' Német birodalomnak neutralis, az az, egy részre sem hajló?

Ezen fel tételekre következő közönséges meg égyezésből származott végzést hoztanak a' Birodalomnak Rendei:

- a.) Hogy mivel a' Frantzia nemzet a' Burgundiai, Bási, Moguntziai, Trevirumi, Darmstádi, Leódi, Aquisgranumi, Palatinatusi, Vormátziai, Spirai s. a. t. földeket ellenségesen meg támadta, és meg károsította; ahoképest mind a' Római Tsászár, mind a' Német Birodalom ellen hadat indított.
- b.) Hogy a' Frantzia nemzet a' Monasterium békelséget világosan meg törte, és így az abban nyert hasznot is el vefztette.
- c.) Hogy az olyan ártatlan kereskedést és correspondentiát, a' mellynek semmi égyeisége nintsen a' jelen való hadakozással, meg lehet engedni;

Anglia.

A' királyi Fiscus, a' kit Angliában *Attorneynek* neveznek, múlt Mártiusnak közepén egy Billt nyújtott bé a' Parlamentomnak, azokra nézve, a' kik az Országnak ellenségeivel a' Frantziákkal titkon tzimborálnak. Ennek a' Billnek rövid summája ez:

1. Haza árulóknak kellene é' azokat tartani, a' kik Frantzia Országnak, és frigyeseinek hadi eszközöket, és más szükséges dolgokat küldü-

nek, vagy a' kik azoknak vételekben nekik segítségül vagynak?

2. Haza árulóknak kellyen é azokat tartani, a' kik Frantzia Országban fekvő jószágokat vesznek, és oda töke pénzt interesre adnak?
3. Szabad ne legyen é senkinek, királyi pafsus nélkül hazájába vissza térni, avagy köteles legyen é az ilyen vissza tért hazafi számat adni arról, hol, és mitsoda dologban volt járatos?
4. Ellenségesképen kellyen é azokkal a' Frantzia kereskedő hajókkal is bálni, a' mellyek é világ-nak más részeibe utaznak?

Fox Uram szokása szerént ez ellen a' Bill ellen is ki költ, és sok okokkal meg akarta annak szükségtelen voltát mutatni. Mások is találtattak a' Parlamentom tagjai között, a' kik vele egy értelemben vóltanak. De azért tsak ugyan bé vétetődött a' Bill; hanem még ekkorig semmi végzés nem tétett a' fel adatott pontokról. Kétség kívül, hogy valamiképen a' Német Birodalombéli Gyülésben, úgy az Angliai Parlamentomban is nem sok barátjai fognak a' Frantzia nemzetnek találatni.

Ugyan ezen ülésben vétetődött fel a' Hannoverából Hollándiába rendelt seregeknek zsóldja felől való kérdés is. Semmi ellenvetés nem vólt az ellen; hanem sokan reá támadtanak *Pitt* Ministerre, hogy ő idejében nem gondolkozott a' segítő seregeknek zsóldba való vétetésekről. Lord *Fielding*, restséggel vádolta őtet, hogyha, úgy mond előbb fel adta volna e' dolgot a' Parlamentum eleibe, meg lehetett volna Brédának el foglaltatását előzni, ha az Austriai seregek fel nem szabadították volna *Mastricht* várát a' Frantzia ostromtól, még több veszély érdeklente volna a' szövetséges Belgákat. Elegendőképen tudva vólt Hollándiának mostani erőtlensége, még is tsak Bőjtelő havának 22. napján kezdett a' Minister a' Hannóverai segítő seregekről emlékezetet tenni,

az Angliai testörzõ sereg is csak azon hólnapnak 23. inditatott Hollándia felé 's. a. t. — *Fox* Uram martzongóbb ki fejezésekkel szóllott a' Minister ellen, és avval vádolta ötet, hogy minden dolgaiban szembe ötlõ tunyaságot mutatott. Tsudálkozom, úgymond, hogy a' Hannóverai választó fejedelemmel, a' ki közöttünk lakik, olly hoszfas idõ kivántatik a' segitõ seregekrõl való alkura. Nem akkor kellett volna Hollándiába segítséget küldeni, mikor már azt meg támadta az ellenség, hanem sokkal elõbb, minekelõtte még hadat izent volna a' szövetséges Belgák ellen. Nem akkor kell a' lovat hizlalni a' katonának, mikor táborba indul, hanem annakelõtte. Igen gyenge elmével bir a' Minister, hogyha a' Frantzia nemzetnek Hollándia ellen való fel tételét eleve által nem látta. Tsak a' Parlamentomi gyûlésben tud õ t. i. *Pitth* a' háborúról beszélni, azonban minden készületei restesek. Sajnállya, hogy illy fontos következésû hadakozás olly emberekre volna bizattatva, a' kik semmi talentommal nem birnak annak haszonnal való folytatására. *Pitth* Minister, a' ki minden dolgaiban és beszédgyeiben nagy mértékletességet szokott mutatni, most sem ütötte a' tromfot tromfal viszsa, hanem tsak azt felelte *Fox* martzongó szavaira, hogy ötet tellyességgel nem vádollya lelke ismerete köteletségének nem tételével, és hogy õ semmi sértõ szókkal nem inditathatik maga törvényes mentségére. Sokan vóltanak a' Parlamentom tagjai között, a' kik *Pitth* Ministernek pártját fogták. *Dundas* úr tsudálkozott azon, hogy *Fox* Uramnak jobb kedvet nem nyújthattak a' Hollándiából érkezett örvendetes hírek. Sem az ország, sem a' Ministerium meg nem köszönheti illy formájú indulattyát. Minekelõtte 2000 katonát lehetett volna Hollándiába küldeni, tudni kellett, mi tsoda folyamattya vagyon a' verbuálásnak. Békelességnek idején nintsen Angliának annyi fegyveres népe, hogy másokon segíthetne tulajdon kára nélkül. Magoknak is vólt a' Belgáknak annyi seregek, a' mellyekkel egy darabig, leg alább addig, mig mi segítséget küldöttünk volna nékiek,

ellent állhattak volna az ellenségnek. *Edwards* úr meg közönte *Fox* Úrnak a' Ministernek adatott letzkét. s. a. t.

Hadi Környüldállások és Történetek.

Epen úgy jártanak a' Német irodalomba és Belgyiomba ki ütött, 's ott le telepedett Frantziák, mint a' káposztás kertbe éjjel bé szökött farkas, a' melly a' prédán kapatván, és jó tsapásokat kapván, a' farkát két hátulsó lábai közé tsavaritva, 's nagy szomóúan oda hagyja azt. A' mióta a' Prussiai király és Pr. *Koburg* táborba szállottanak, azoltától fogva szüntelen való szerentséltenség érdeklette őket, sohol sem maradhattak meg bátorságban. Az Austriai és Prussiai seregeknek tsak az emlékezete is meg futamtatta őket, valamit a' Német Birodalomban el foglalának, ki vévén Moguntziának környékét, mind oda hagyták, 's vilzsa vonták magokat hazájokba. Rend kiyül való módon örvendeznek a' Frantzia iga alól fel ódatott lakosok. *Speyerben* Aprilisnek 1-ső napján költ levélből azt olvassuk, hogy az ottan téli quartélyban feküdt Frantzia könnyű lovaság nagy részént mind le vágattatott és rab-ságba esett. Százan közülök, a' kik t. i. futások által mentették meg életüket az haláltól, vilzsa érkezvén olly nagy félelmet öntöttek a' többiekbe, hogy nyakra före oda hagyták *Spirát*. Az itt lakott klúbisták is el lódultak velek együtt. Az ott lévő magazinumot el nem vihetyén magokkal, meg gyújtották, és azokat a' szegény lakosokat, a' kik annak óltására a' városból ki mentenek, kardokkal és puskákkal kinozták. Szerentse, hogy szélvész nem támadott, másként porrá kellett volna a' városnak lenni.

Bingen és *Stromberg* között történt tsata után, Mártiusnak 29. napján *Arnhejm*ba, alsó *Palatina*tusnak városkájába, 's onnan más nap *Alshejm*ba ment a' Prussiai király. Az itten feküdt Frantziákat az előjáró Prussiai seregek meg támadván, két tífzet és egynéhány vadász katonákat ejtette:

nek rabságba. Az innen ki futott frantziák két batalion segítséget nyervén a' tók közzé vonták 's olly derekasan védelmezték magokat, hogy so embernél, és egy ágyúnál többet el nem vesztek, és így szerentsésen el mehettének onnan. Azomban, mikor minden veszedelemtől menteknek lenni gondolták volna magokat, akkor bukkant réájok Lajos Printz, a' Prusiai királynak második szülött fia öt Escadron dragonyosokkal. Ennek noha semmi gyalogsága és ágyúja nem volt, még is bátorkodott velek izembe szállani. Tsak hamar le is aprítottak a' vitéz dragonyosok az ellenség közzül 150 embert, 960 pedig el fogtak. E' mellett 3 ágyú, és egy 44 ezer livrával tellyes hadi kaszlya esett markokba.

Olly bizodalomban lévén a' Prusiai király, hogy már az egész környék meg tisztult volna az ellenségtől, Alsheimba szállott quartélyba, a' bagazsiás szekerek is bé érkeztek oda dél után 5 órakor. - Kevés szempillantás mulvan láрма esvén tudtára adatott a' királynak, hogy 10 ezer Frantzia vette körül a' helységet, mellyről nem is kételkedhetett, halván a' nagy ágyú és puska ropogásokat. Printz Hohenloe rendeltetett ellenek, a' ki minden késedelem nélkül maga mellé vevén, három batalion gyalogságot ki rukkolt eleikbe, és minthogy erőt nem vehetett rajtok apró puskákkal, bajonettákkal rohant réájok, 's egyszeribe visszsa szoritotta őket Oppenheimba, oda, t. i. a' honnan jöttenek, még pedig nem kis veszteségekkel.

Austriai Belgyiom.

Mártiusnak 31. napját örömöknek és háladozásoknak szentelték a' Hannoviai tartománynak lakosai, meg szabadulván kelletlen vendégeiknek a' Frantziáknak meg únt jármától. Nemtsak Mons a' nevezett tartománynak fő és erős városa, hanem minden abban lévő helységek várták a' Ts. seregeknek bé meneteleket, 's ölelgetve fogadták vitézeinket. Egymás után három colonnében ment

ki a' capitulatiónak, az az, alkunak ereje szerént, a' frantzia örizet Antverpiából. *Dornikot* is oda hagyta az ellenség, de nem önként, hanem kén- telenségből. Rövid idő múlván meg szabadúl Bel- gyiom azoktól, a' ki feslett életek, kegyetlenség- gek, prédálások, és más törvénytelenések által gyűlölségesekké tették magokat a' lakosok előtt. Illyen ki menetele szokott az olyan népnek lenni, mellynél sem Előjárók, sem fenyíték, sem kérés, sem jó példa nem használnak. Semmi erőszakot nem szenved a' felebaráti szeretet.

A' jelenvaló táborozásnak bővebb le írása.

Böjtmás havának első napjától fogva történt hadi dolgokat közlöttem ugyan immár érdemes Olvasóimmal; de mivel *Pr. Koburg* fő vezér is, tsak darabonként, és igen rövideden, a' mint t. i. a' környül állások engedték, tett azokról a' hadi Kantzelláriának jelentést, én sem terjelzkedhettem ki azoknak előadásában. Most már, a' midőn az említett Austriai herős is bővebben, és világosab- ban közlötte azon történeteket, reménylven, hogy E. Olvasóim gyönyörködni fognak azoknak egy summában való olvasásában, én is summásan, de világosabban kívánom azokat le írni:

Még minekelötte háborút izent volna a' Pá- risi N. Gyűlés a' szövetséges Belgáknak, 50. sőt 60 ezer főből álló frantzia sereg gyűllött öfzve, és telet a' Mózsa és Roer vize között, sőt olyan rendeléseket tett a' fő kormányozó, hogy a' Leo- diai püspökségben, és Austriai Belgyiomban fe- küdött seregekből is minden szempillantásban ele- gendő segítséget húzhatott volna magához. Az ellenségnek illetén fekvése által, némünémüké- pen úgy bé volt *Mastricht* zárva, hogy azt igen könnyű lett volna formalis ostrom alá rekefzteni. Minthogy pedig mind Hollándiának bátorsága, mind az egyesült Austriai és Pruszi seregeknek szerentsés táborozása, kiváltképen való módon *Mastricht* várának meg tartatásától függött, nem tekintvén *Pr. Koburg* sem az időnek változó mi-

némiségére, sem a' magazinkoknak elégtelenségére, sem más nehéz környül állásokra, álhatatosan el végezte azt, hogy még téli tanyájában meg támadja az ellenséget. E' végre leg elsöben is olly titkos rendeléseket tett, hogy az ellenségnek ne lenne ideje azon két erős sántzolasokhoz, mellyeket *Düren* és *Eschweiler* között *Aquisgranum* felé vivö országos utak mellett hányatott, 's számos ágyukkal meg rakott, nagy eröt vinni. Azon közben hogy *P. Koburg*, és *Clairfait* hadi Tármaster a' szükséges tábori eleségnek és eszközöknek készítettésében foglalatoskodtanak volna, fülébe ment nékie, hogy az ellenség *Böjtelő* havának 24. napján formalis ostrom alá vétette *Mastricht* várát. Ahozképest még azon hólnapnak 26. napján ki indította kórmánya alatt lévő seregét, és annak jobb szárnyát *Juliacummal* által ellenbe, bal szárnyát pedig *Dürennek* által ellenébe vonta öszve. Egyzfersmind abban egyezett meg *Fridrik* Brunsvigiai hertzeggel, hogy ö is vonnya öszve kórmánya alá adattatott Prusziái seregeket, és felsö *Geldriának* szép és erős városa *Rüremond* mellett, ott t. i. holott a' *Roer* vize a' *Mózsa* vize kebelébe omlik, fekvö ellenséget támadja meg. Melléje adta *G. M. Wenkheimot* 4' batalion gyalogsággal, és két divisió lovalsággal, egyzfersmind meg hagyta nékie, hogy a' fellyebb említett napon ö is húzná öszve katonáit *Erkelens* mellett a' *Juliacumi* hertzogségben, és a' miképen az idő 's környül állások kívánándják, segítségére legyen az említett Brunsvigiai hertzegnek. Mártiusnak 27. napján pihentek a' seregek. Más napon ismét szorosabban öszve vonták magokat a' *Roer* vizétöl mintegy fél mélföldnire, és minden rendeléseit úgy intézte *Pr. Koburg*, hogy a' *Ts. K.* seregek' mozgásának hire fülébe ne mennyen az ellenségnek, vagy ha fülébe menne is, olly gondolattal legyen, hogy a' miéinkek olly véggel vonták magokat szorososan öszve, hogy az ellenek támadható erőnek annyival könnyebben ellent állhasanak. *Clairfait* ha-

di Tármeister minden akadály nélkül által men-
 vén a' Roer vizén, olly alkalmas helyet foglalt
 el, holott könnyen öszve vonhatta seregeit éjjel
 az ellenségnek hire nélkül. Önnön maga Pr. *Ko-
 burg* a' fellyebb nevezett hólnapnak 28. napján
 délbe érkezett *Dürenbe* olly véggel, hogy az ott
 öszve gyüllött 20 batalion gyalogságból és 14 di-
 visió lovaságból álló seregnek kórmányát kezé-
 re vévén, által vezethesse a' Roer vizén. Mind-
 gyárt akkor azt a' parantsolatot adta ki, hogy
 éjjélkor ki rukkollyanak a' seregek quartélyaik-
 ból, tsendesen mennyenek által a' városon, és a'
 Roer vizén lévő kö hidon, és a' várason túl egy
 fertály órányira rendeltetett közönséges öszve gyü-
 lésnek helyén defilirozzanak, az az, hofzfú rend-
 ben masirozzanak, hogy ekképen viradtakor mind-
 nyáján szép rendben álván a' rendelt helyre ki-
 indulhassanak. *Clairfait* hadi Tármeister, a' mint
 fellyebb is emlitem, 12 batalion gyalogságból,
 és 9 divisió lovaságból álló collonnéjával *Julia-
 cum* mellett parantsoltatott a' Roer vizén által
 menni. Minthogy pedig az ott lévő hid még múlt
 esztendőben el égettetett, arra való nézve, rész-
 szerént hidásokon, rész szerént hajókra tsinálta-
 tott hidon költöztenek által seregei, és az elő-
 ment sereg mingyárt el foglalta a' vizen túl fekvő
 dombokat. Maga Printz *Koburg* viradta előtt
 egy órával indult ki *Dürenből*. Az elő menő se-
 regnek, melly 5 batalion gyaloságból, és 4 's egy
 fél divisió lovaságból vadász és szabad katonák-
 ból állott *Károly* fő hertzegre vólt bizattatva,
 mellyel *Langvied* nevű falunál jobbra, két ágyú-
 val meg rakott sántzra bukkant, 's mingyárt el
 űzte onnan az ellenséget. Az ezentúl fekvő fa-
 lukban tanyázó ellenség halván a' Ts. seregek-
 nek feléjük való menetelét, bé nem várták őket,
 hanem a' jobbra fekvő falukban tanyázók, az
 úgy nevezett Roer hegyre, a' balra fekvő faluk-
 ban tanyázók pedig a' hegyek közzé vonták ma-
 gokat, a' holott már annakelőtte meg lehető's
 sántzokat hánytának. Azomban mind az avant-

garde, az az, előre menő sereg, mind a' seregek dereka folytatták úttokat egészen *Vifzvejlerig* az előre küldetett könnyű fzerü lovasoknak szüntelen való apró tsatazásai között. Innen ki érvén, az Aquisgranumba vivő ország úttjáról jobbra tért a' sereg, 's egyenesen a' Roer hegy felé ment, holott t. i. feküdt az ellenségnek táborá. Leg ottan, hogy észre vette az ellenség seregeinknek fel tételét, keményen ágyuzott rájuk, de mivel semmi kárt nem tehetett közöttök, ki húzta ágyúit a' battériákból, és a' hegynek hajladékára helyheztetvén, újjobban sütögette ellenek. Ellenben a' miéink tsendesesen állottak, és el várták a' Würtembergi Printznek *Ferdinánd-nak*, kinek kórmányozása alá 6 batalion gyalogság, és 4 divisió lovalság vala bizattatva, oda érkezését. Ekkor osztán meg indulván a' többi sereg jobbra, a' Roer hegy előtt meg állapotott, a' Würtembergi Printz pedig helyben maradván, olly parantsolatot vett, hogy a' környül állásokhoz képest vagy valósággal támadja meg az ellenséget, vagy pedig tsak mutassa, hogy meg akarja támadni, mivel az illyetén tettetés által is el vonattatna az ellenség a' többi seregekkel való viaskodástól.

Folytatását máffszorra hagyom.

Élegyes Tudositások.

Halván a' N. Gyűlés a' N. Birodalomban, az Austriai és Szövetséges Belgyiomban táborozó Frantzia seregeknek fzerentsétlenségét, egyenesen *Dümoüriert* okozta, és mingyárt azt a' végezést hozta, hogy *Bournonville* hadi Minister nyolctzad magával menne hozzá, szorosán vizsgálná meg a' környül állásokat, és ha öt t. i. *Dümoüriert* vétkesnek találná, vasba verettetve küldené Párisba. Ideje korán fülébe menvén *Dümoüriernek* a' N. Gyűlésnek ez a' végezése, nem tartotta magát eléggé bátorságosnak, és leg ottan olly rendeléseket tett, mellyek idővel mind néki magának, mind hazájának hasznára lesznek. *Bour-*

nonville hadi minister küldött társaival hozzá érkeztén, keményen kezdte ötet, 's tselekedeteit dorgálni, mellyen fel indulván *Dumourier*, égyenesen ki mondotta előttök maga értelmét és szándékát, hogy t. i. ő a' N. Gyűlésnek akarattya ellen is, akár *Kronvelnek*, akár *Caesárnak* nézzék ötet, ki akarja hazáját a' veszedelemből ragadni; hogy ő harmad napnál tovább nem tartotta *Frantzia* országot köz társaságnak; hogy szükséges legyen közöttök a' király, akár *Lajos*, akár *Jakab*, akár *Filep* legyen az; hogy ő a' hadakozó részekkel békeféséget szerez, jól tudván azt, hogy azok a' királynak 745 gyilkosaival alkuba nem fognak bortsátkozni; hogy ő egész seregével *Páris* alá megyen, 's maga teszen ottan királyt; hogy ő, ha a' királyi familiának éltét nem féltette volna, már régen tökéletességre hajtotta volna fel tett szándékát. Ekkor meg fogattatván a' N. Gyűlésnek követeit, *Pr. Koburghoz* küldötte őket, azt izenvén nékie, hogy rövid nap múltán számot adna tselekedetéről. Könnyen lehet képzelnünk, hogy ezen reménytelen történeten nem keveset álmétkodott az *Austriai* herós, és noha nem tudta légyen is ennek valóságos okát, de tsak ugyan örömmel fogadta az által vitetett vendégeket, 's *Monsba* küldötte őrizetbe. *Burnonville* társai vóltanak, a' segedje; a' nemzeti gyűlésnek tagjai közül: *Camus*, *la Marque*, *Banqual*, *Quinette*; és két titoknokok, u. m. *Vilme* és *Toujet*. Nem de nem meg mondámé *Dumourier* tulajdonságainak rövid lerajzolásában, hogy ő egy igen elmés, magát könnyen fel találó, ravaiz és fortélyos ember legyen; de e' mellett bátor szivü is, melly tsak ez egy tselekedetéből is világosan ki tettzik. Ugy tartom, hogy már annakelőtte ki nyomozta seregeinek magához való indulattyát, és gondolkodásának mógyát, masként nem mérézlette volna azt mivelni. A' mint hallatik, mind ő maga, mind a' kormánya alatt való nép le hányták süvegeikről a' hármass színü kokárdát, és fejer színüt, az az, olyyat, minemüt viseltenek a' *Revolutió* előtt a' *frantzia* hadi seregek, tettenek azokra. Ha

igaz ez a' történet, a' minthogy nem is lehet annak valóságáról kételkednünk, nem sokára özve omol a' Frantzia köz társaságnak ingadozó alkotmánya, és a' mit darab időtől fogva titkon föztenek az értelmesebb emberek közöttök, eleikbe fogják tálalni. Most veszik észre, mi indította Frantzia Országának néhány osztályait a' N. Gyüles ellen való fel tamadásra, mi adott fegyvert kezekbe, mi bátorította őket a' Contra-Revolutionnak el kezdésére.? A' mint a' hir foly, mindenfelől nagy szorongattatások között vagynak a' Jacobinusok, kiváltképen füleikben menvén az a' kedvetlen hir, hogy a' szárazon az Austriai, Prussiai és Nemet Birodalombeli hadi seregek fognak Fran-Országba bé rohanni, a' tenger felől pedig, az Angliai, Hollándiai és Spanyol hajó seregek.

Az is nem keves nyúghatatlanságot okozott a' N. Gyülesnek, hogy a' Filadelfiai nemzeti Gyülekezet, a' 13 szövetséges Amérikai tartományoknak kórmány széke, egy átallyában nem akarja a' Frantzia köz társaságot ollyannak lenni ismérni. Minap azon panaszolkodott a' belső dolgokat kórmányozó minister, hogy igen kevés gabona és liszt megyen oda külső országokról. Azon 200000 köböl életet, is mellyet oda akartanak a' Dántzigi kereskedők küldeni, el foglaltatta a' Prussiai király, 's Hamburgon által a' Német Birodalomban fekvő hadi seregeknek számokra vitette.

A' szerentsétlen XVI. *Lajosnak* özvegye, gyermekei, és testvére, még is a' Templom nevű épületben vagynak fogságban, és minden nap 300 ember vagyon őrizetekre rendeltetve. A' nevezett várnak fő kórmányozója örömet kilsőbbiteni akarta az őrizetnek számát; de meg nem engedtetett néki, azt mondván a' N. Gyülesnek egyik tagja *Arthur* okául, hogy a' király részén valóknak beszédjek szerént, *nem hal meg a' Frantzia király*. Talám ugyan nem sokára bé is fog ez a' köz példa beszéd tellyesedni. A' mondatik e' felséges rabok felől, hogy az özvegy királyné ár-

tatlan férjének halála után, anyvira a' izomorúságnak adta magát, hogy siránczó szemeiből folyó könnyüknek patakja szép ortzáit is meg sebesítette, és egézlén meg változott ábrázatiyában. Leánya, az ifjú hertzeg alzfzony sokáig beteg ágyban feküdvén, édes anyja által apolgtatott. A' *Delphinus* (Dauphin) gyermeki nyomorúságai között szemlátomást nevededik, és sok természeti ajándékokkal láttatik fel ruházottnak lenni. A' meg holt királynak testvér húga *Ersébet*, az éjjeli nappali izomorúsággal küzködöknek vigasztaló anyyala, van is néki arra elegendő tálentoma. Minap azt tudakozta a' *Delphinus* édes anyyától, az özvegy királynétól: *hát ugyan nem láttuk é többé édes atyánkat?* mellyre ekképen felelt a' szomorú lelkü fejedelem alzfzony: „*talán nem sokára, leg utább te rád nézve, mert réám nézve az halál leszen nyugodalmamnak kezdete, óh kedves magzatim, ha ti nem vólnátok, magam hivnán elő a' halált, a' melly könnyebb vólna nékem mostani szerentsétlen állapotomnál. Egyedül ti réatok tekintve akarnék még tovább is élni.*

E' folyó hólaapnak 5. napján Frankfurtban költ levélben azt olvassuk, hogy a' múlt hólaapnak első napjától fogva, a' mellyen t. i. el kezdetett az idei táborozás 25000 Frantzia holt meg, esett sebbe és rabságba, és egynéhány száz ágyúkat vesztettenek el. A' Frankfurtumi ágyúk a' Prussiai seregeknek adattattak által olly végből, hogy azok Moguntzia ostromlására vitettefsenek.